

02

EU-MIDIS

Europeiska unionens undersökning
av minoriteter och diskriminering

Svenska

2009

Data i fokus-rapport | **muslimer**

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter

EU-UNDERSÖKNING OM MINORITETER OCH DISKRIMINERING

Vad är EU-MIDIS?

EU-MIDIS står för "European Union Minorities and Discrimination Survey".

Det är den första EU-omfattande undersökningen som frågar invandrargrupper och etniska minoritetsgrupper om deras erfarenheter av att diskrimineras och utsättas för brott i vardagen.

Många fall av diskriminering och brottslighet rapporteras inte och insamlandet av uppgifter om diskriminering och brott mot minoritetsgrupper är för närvarande begränsat i många medlemsstater. EU-MIDIS ger därför det hittills mest omfattande underlaget om förekomsten av diskriminering av och brott mot minoriteter i EU.

Sammanlagt 23 500 invandrare och personer ur etniska minoriteter deltog i undersökningen genom personliga enkätbaserade intervjuer i alla 27 EU-medlemsstater under 2008. Ytterligare 5 000 personer från majoritetsbefolkningen som bor i samma områden som minoriteter intervjuades i 10 medlemsstater för att möjliggöra jämförelser av resultaten i vissa nyckelfrågor.

Varje intervju varade mellan 20 minuter och en timme och under intervjun ställdes en rad utförliga frågor.

Den andra i en serie av Data i fokus-rapporter

I denna rapport ligger fokus på deltagare som identifierade sig som muslimer och det är den andra i en serie av EU-MIDIS "Data i fokus-rapporter" där olika resultat utforskas från undersökningen. Upp till nio Data i fokus-rapporter är planerade.

Mot bakgrund av bristen på utförliga, objektiva och jämförbara data om muslimer i EU tillhandahåller EU-MIDIS för första gången data om hur muslimer i EU upplever diskriminering och brottslighet.

De personer som identifierade sig som muslimer i de undersökta länderna har skiftande etniskt ursprung och kommer till exempel från Nordafrika, Afrika söder om Sahara, Turkiet, Irak och före detta Jugoslavien. Den överväldigande majoriteten av deltagarna (89 procent) i dessa grupper uppgav att religionen spelar en "mycket viktig" eller "ganska viktig" roll i deras liv. Av de albanska deltagarna var det endast en minoritet som identifierade sig som muslimer och de inkluderas därför inte i denna rapport.

EU-MIDIS Data-i-fokus-rapporter ger bara en inledande överblick av de fullständiga undersökningsresultaten och har till syfte att presentera några av de viktigaste resultaten för läsaren. En uttömmande rapport om EU-MIDIS-resultaten kommer i slutet av 2009 och de fullständiga undersökningsuppgifterna kommer också att göras tillgängliga på byråns webbplats när alla Data i fokus-rapporterna har offentliggjorts, så att vem som helst kan göra sin egen analys av resultaten.

DATA I FOKUS-RAPPORT 2 – NYCKELRESULTAT OM MUSLIMSKA DELTAGARE

Erfarenheter av diskriminering

- I genomsnitt en av tre muslimska deltagare (34 procent av männen och 26 procent av kvinnorna) uppgav att de hade upplevt diskriminering under de senaste 12 månaderna. De muslimska deltagarna som hade utsatts för diskriminering hade i genomsnitt upplevt 8 fall av diskriminering under en 12-månadersperiod.
- Muslimer i åldern 16–24 år upplever mer diskriminering än andra åldersgrupper och den totala graden av diskriminering avtar med åldern.
- Att vara medborgare i en EU-medlemsstat och att ha uppehållit sig en längre tid i ett EU-land minskar avsevärt sannolikheten för att utsättas för diskriminering.
- Användning av traditionella eller religiösa kläder (såsom huvuddukar) påverkade inte de muslimska deltagarnas erfarenheter av diskriminering.

Anmälan av diskriminering

- I genomsnitt 79 procent av deltagarna hade inte anmält sin senaste erfarenhet av diskriminering under de senaste 12 månaderna till någon behörig organisation eller på plats där diskrimineringen inträffade.
- Det främsta skälet som uppgavs för att inte ha anmält diskrimineringen var att "inget skulle hända eller förändras" genom en anmälan av den upplevda diskrimineringen (59 procent), medan många (38 procent) inte såg någon poäng med att anmäla diskrimineringen eftersom den bara var "en del av deras normala vardag".
- I genomsnitt 80 procent av deltagarna kunde inte nämna någon organisation som erbjuder stöd eller råd till personer som har utsatts för diskriminering.

Att utsättas för brott och brott med rasistiska motiv

- En av tio av alla muslimska undersökningsdeltagare (11 procent) hade utsatts för "personbrott" med **rasistiska motiv** (våld, hot och grova trakasserier) åtminstone en gång under de senaste 12 månaderna.
- 72 procent identifierade medlemmar av majoritetsbefolkningen som förövare i samband med det senaste fallet av våld, hot eller grova trakasserier som de upplevt.

Att anmäla att man utsatts för brott

- Av dem som utsattes för personbrott var det mellan 53 procent och 98 procent, beroende på bosättningsland, som inte anmälde detta till polisen.
- Av de offer för personbrott som inte anmälde dessa till polisen uppgav 43 procent att det främsta skälet till detta var att de saknade tillit till att polisen skulle kunna göra något.

Möten med brottsbekämpande myndigheter, tull och gränskontroll

- I genomsnitt en av fyra muslimska deltagare hade stoppats av polis under de senaste 12 månaderna och 40 procent av dessa ansåg att detta särskilt berodde på deras invandrar- eller minoritetsstatus.
- De som stoppades av polisen upplevde i genomsnitt 3 sådana stopp under en 12-månadersperiod.
- I genomsnitt 37 procent av muslimska deltagare som hade stoppats av tull eller gränskontroll under de senaste 12 månaderna ansåg att detta särskilt berodde på deras invandrar- eller minoritetsbakgrund. Jämförelsevis var det 19 procent av deltagarna från icke-muslimska minoriteter i EU-MIDIS-undersökningen som ansåg att detta var fallet.

För jämförelser med andra minoritetsgrupper och undersökningsresultaten som helhet, se "EU MIDIS at a glance", <http://fra.europa.eu/eu-MIDIS>.

UNDERSÖKNING

EU-MIDIS-enkäten finns tillgänglig på byråns webbplats: <http://fra.europa.eu/eu-midis>

URVAL

Medlemsstater och muslimska grupper:

Österrike (AT) – turkar
 Belgien (BE) – turkar och nordafrikaner
 Bulgarien (BG) – turkar
 Danmark (DK) – turkar och afrikaner söder om Sahara
 Tyskland (DE) – turkar
 Finland (FI) – afrikaner söder om Sahara
 Frankrike (FR) – nordafrikaner och afrikaner söder om Sahara
 Italien (IT) – nordafrikaner
 Luxemburg (LU) – f.d. jugoslaver
 Malta (MT) – afrikaner
 Slovenien (SI) – f.d. jugoslaver
 Spanien (ES) – nordafrikaner
 Sverige (SE) – irakier och afrikaner söder om Sahara
 Nederländerna (NL) – turkar och nordafrikaner

Intervjuperiod:

28 april–5 november 2008

Urvalsmetod:

- 1) Stickprovstagning med fokuserad räkning: Belgien, Bulgarien, Spanien, Frankrike, Italien och Österrike
- 2) Adressurval: Danmark, Tyskland, Finland och Luxemburg
- 3) Urval gjort av intervjuaren samt nätverksprovtagning: Malta
- 4) Kombination av (1) och (3): Slovenien, Sverige och Nederländerna

Frågorna i EU-MIDIS omfattade huvudsakligen följande teman:

- Frågor om deltagarnas erfarenheter av diskriminering på grund av deras minoritetsbakgrund på olika områden i vardagen, och om de anmälde diskrimineringen.
- Frågor om deltagarnas uppfattningar av olika typer av diskriminering i det land där de bor samt frågor om medvetenheten om deras rättigheter och vart de kan vända sig för att anmäla diskriminerande behandling.
- Frågor om deltagarnas erfarenheter av att utsättas för brott och om de ansåg att detta delvis eller helt skedde på grund av deras minoritetsbakgrund och om de anmälde brotten till polisen.
- Frågor om möten med brottsbekämpande myndigheter, tull och gränskontroll och om deltagarna ansåg sig vara offer för diskriminerande etniska profileringsmetoder.

Deltagarna utfrågades om sina erfarenheter av diskriminering och brott under de senaste 5 åren och de senaste 12 månaderna med avseende på ovannämnda frågor. De resultat som rapporteras här avser erfarenheter under de senaste 12 månaderna.

De resultat som rapporteras här representerar deltagare i EU-MIDIS som identifierade sig som muslimer, och bara grupper i medlemsstaterna med en majoritet muslimska deltagare.

ERFARENHET AV DISKRIMINERING UNDER DE SENASTE 12 MÅNADERNA

Att identifiera diskrimineringsgrunder

Alldeles i början av intervjun, innan frågor ställdes om erfarenheten av diskriminering på nio olika områden i vardagen, fick deltagarna en allmän fråga om eventuell erfarenhet av diskriminering på olika grunder – såsom etniskt ursprung eller invandrarursprung, ålder, funktionshinder, kön, religion eller övertygelse, sexuell läggning och "övriga" grunder. När deltagarna som hade upplevt minst ett fall av diskriminering ombads att identifiera grunden för denna diskriminering uppgav bara 10 procent att den endast grundades på religion eller övertygelse. Nästan hälften valde både grunderna "religion eller övertygelse" och "etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund", vilket visar hur svårt det kan vara att särskilja dessa båda grunder för dem som utsätts för diskriminering, eftersom de ofta hänger ihop.

Erfarenhet av diskriminering på grund av etnisk tillhörighet på nio områden

Efter att frågor hade ställts om erfarenheten av diskriminering på olika grunder utfrågades deltagarna om sina personliga erfarenheter av diskriminering på grund av sin etniska tillhörighet på nio områden i vardagen (se ruta 1).

Ruta 1

Diskrimineringsområden

EU-MIDIS frågade deltagarna om de upplevt diskriminering under de senaste 12 månaderna eller under de senaste 5 åren, på nio områden:

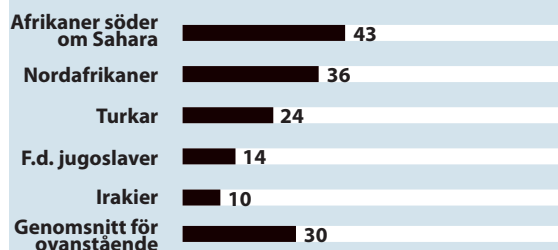
- 1) När de söker arbete.
- 2) På arbetet.
- 3) När de letar efter hus eller lägenhet att hyra eller köpa.
- 4) Av vårdpersonal.
- 5) Av socialtjänsten.
- 6) Av skolpersonal.
- 7) På ett kafé, en restaurang eller en bar.
- 8) När de går in i eller befinner sig i en butik.
- 9) När de försöker öppna ett bankkonto eller få ett lån.

För alla 14 medlemsstater där muslimer undersöktes, och med avseende på alla nio diskrimineringsområden, visar resultaten att i genomsnitt en av tre muslimer hade utsatts för

Figur 2

Grad av diskriminering

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna (nio områden)

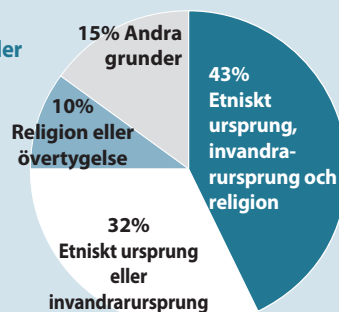

EU-MIDIS, fråga CA2-C12

Figur 1

Diskrimineringsgrunder

Personer som har utsatts för diskriminering under de senaste 12 månaderna

EU-MIDIS fråga A2

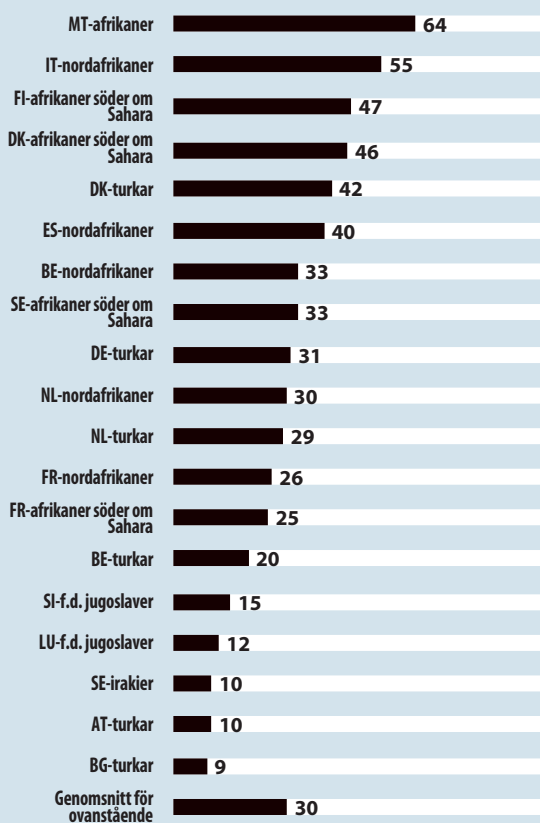
diskriminering under de senaste 12 månaderna på grund av sin etniska tillhörighet (figur 2). Bland de olika muslimska etniska grupper som undersöktes upplevde afrikaner söder om Sahara och nordafrikaner den högsta graden av diskriminering.

När resultaten för alla nio diskrimineringsområden delas upp efter etniskt ursprung och bosättningsland (figur 3) kan betydande skillnader och likheter observeras i den upplevda diskrimineringen, både mellan samma etniska grupper i olika länder och mellan olika etniska grupper i samma land.

Figur 3

Grad av diskriminering

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna (nio områden)

EU-MIDIS, fråga CA2-C12

64 procent av afrikanerna (nordafrikaner och afrikaner söder om Sahara) på Malta och 47 procent av afrikanerna söder om Sahara i Finland, som identifierade sig som muslimer, hade till exempel erfarenhet av diskriminering, jämfört med 25 procent i Frankrike och 33 procent i Sverige. På motsvarande sätt upplevde 55 procent av nordafrikanska deltagare i Italien diskriminering jämfört med 26 procent i Frankrike och 30 procent i Nederländerna. Slutligen hade 42 procent av de turkiska deltagarna i Danmark upplevt diskriminering jämfört med 9 procent i Bulgarien och 10 procent i Österrike.

Fallet med Malta förtjänar att undersökas noggrannare i kommande forskning. Den höga graden av upplevd diskriminering bör nyanseras eftersom den främst gäller asylsökande som kommer in i landet i oproportionerligt stort antal jämfört med andra medlemsstater och i förhållande till landets befolkning, vilket siffror från UNHCR visar. Detta kan betyda att Malta skulle ha nytta av målinriktat EU-stöd i sina ansträngningar att hantera diskriminering i förhållande till särskilda grupper, såsom asylsökande.

Betydande skillnader mellan olika muslimska etniska grupper i samma land observerades också. I Sverige hade till exempel 33 procent av afrikanerna söder om Sahara erfarenhet av diskriminering jämfört med bara 10 procent av irakierna. Det är emellertid även möjligt att konstatera likheter i den

diskriminering som upplevts av muslimska deltagare av olika etniskt ursprung i samma land, till exempel i Danmark, Nederländerna och Frankrike.

När det gäller antalet fall av diskriminering (figur 4) visar resultaten att deltagarna som sade att de hade utsatts för diskriminering **i genomsnitt upplevde 8 fall av diskriminering under en 12-månadersperiod**. Nordafrikaner i Italien upplever dock mycket mer diskriminering än genomsnittet med nästan 20 fall av diskriminering, vilket tyder på att denna grupp är särskilt utsatt för upprepad diskriminering.

Mer positivt är dock att muslimska deltagare i flera medlemsstater, särskilt i Österrike och Slovenien, rapporterade en lägre grad av upprepad diskriminering under en 12-månadersperiod. Betydande skillnader finns även mellan muslimska grupper av olika etniskt ursprung i en medlemsstat. I Belgien och Nederländerna rapporterade till exempel deltagare av nordafrikanskt ursprung ett högre genomsnitt av upprepad diskriminering än deltagare av turkiskt ursprung, och i Frankrike rapporterade deltagare med ursprung i Afrika söder om Sahara fler fall än deltagare av nordafrikanskt ursprung.

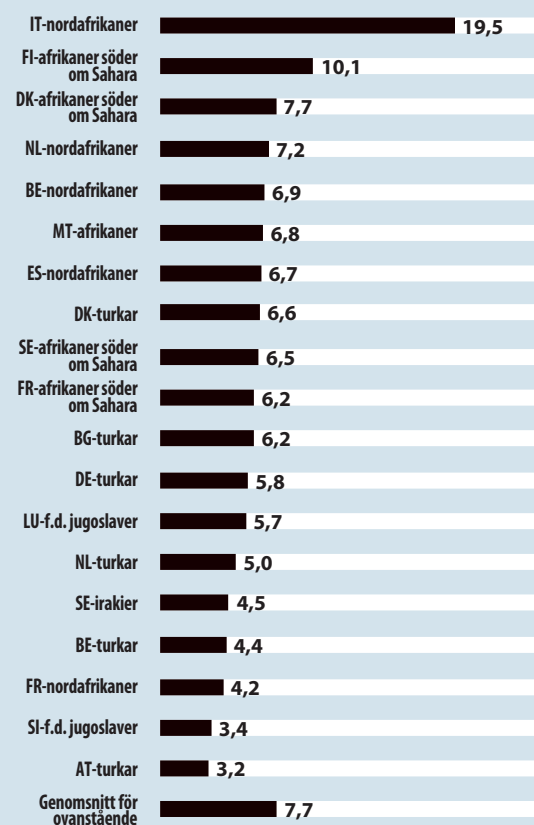
En mer detaljerad undersökning av denna information för varje land belyser de områden där diskrimineringen är mest koncentrerad och där de politiska insatserna behöver fokuseras. En detaljerad analys av erfarenheterna av diskriminering på varje område visar viktiga likheter och skillnader.

Muslimer av nordafrikanskt ursprung i Italien upplevde dock den högsta graden av diskriminering och upprepad diskriminering på nästan alla områden. Afrikaner på Malta är antingen frånvarande på vissa områden eller upplever mycket lite diskriminering, vilket eventuellt återspeglar deras särskilda förhållanden som asylsökande vilka endast i liten utsträckning utnyttjar bostäder, sociala tjänster, utbildning, banker och butiker. Å andra sidan upplever nästan 50 procent diskriminering när de söker arbete, men bara 25 procent på arbetsplatsen. Man skulle kunna göra gällande att detta vittnar om deras otrygga sysselsättningssituation såsom huvudsakligen asylsökande.

Figur 4

Antal fall av diskriminering

Bland dem som diskriminerats minst en gång under de senaste 12 månaderna

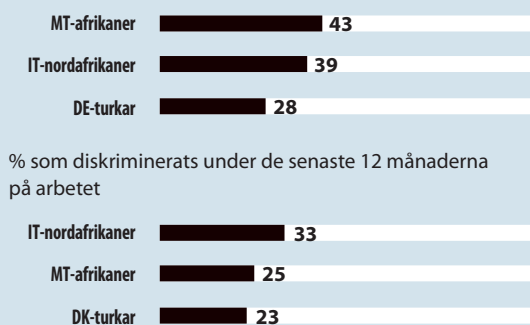

EU-MIDIS, fråga CA3-CI3

Figur 5

Grad av diskriminering

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna när de sökt arbete

EU-MIDIS, fråga CA2-CB2

Diskriminering i samband med anställning och tjänster

Om man ser på de tre grupper som har den högsta graden av upplevd diskriminering när de söker arbete och på arbetet (figur 5) är erfarenheten av diskriminering anmärkningsvärd bland muslimer av nordafrikanskt ursprung i Italien och bland muslimer av turkiskt ursprung i Tyskland och Danmark.

På fyra områden – bostäder, vård, socialtjänst och utbildning (figur 6) – är nordafrikaner i Italien den grupp som upplever mest diskriminering, vilket framhäver behovet av politik och åtgärder med särskild inriktning på denna grupp. Dessutom finns det ett liknande behov av målinriktad antidiskrimineringspolitik för afrikaner på Malta i fråga om hälso- och sjukvården.

När det gäller diskriminering i samband med privata tjänster – på ett kafé eller en restaurang, när personer går in i eller befinner sig i en butik, när de försöker öppna ett bankkonto eller få ett lån (figur 7) – befinner sig muslimska nordafrikaner i Italien i en särskild situation eftersom de upplever en mycket hög grad av diskriminering: En av tre upplevde diskriminering i butiker och på kaféer, restauranger eller barer, medan en av fyra upplevde diskriminering i banker. Afrikaner på Malta förekommer i samband med diskriminering på ett kafé, en restaurang eller en bar.

Undersökningsresultaten visade också att diskriminering i samband med anställning och privata tjänster dominerar folks upplevelser av diskriminering i vardagen i alla 14 medlemsstater där muslimska deltagare intervjuades.

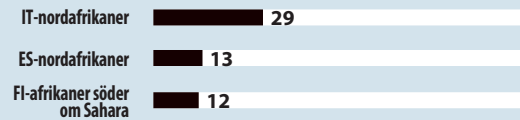
EU:s tredje "gemensamma grundprincip" för integrationen innebär att "Sysselsättningen är en väsentlig del av integrationsprocessen och är avgörande för invandrarnas delaktighet, för invandrarnas bidrag till värdsamhället och för att synliggöra dessa bidrag". Den höga graden av diskriminering som upplevs av deltagarna fem år efter att medlemsstaterna kommit överens om dessa gemensamma principer inger därför farhågor om att det inte görs några större framsteg. Politiska beslutsfattare och arbetsmarknadens parter skulle kunna dra nytta av dessa rön vid utvecklingen av målinriktade åtgärder och insatser. Den sjätte "gemensamma grundprincipen" om integration innebär att "invandrades tillträde till institutionerna samt till offentliga och privata varor och tjänster på samma grund som inhemska medborgare och utan diskriminering har grundläggande betydelse för en bättre integration". Mot den bakgrunden kan EU-MIDIS nu ge konkreta belägg för ett brådskande behov av politik och åtgärder som fokuserar mer på dessa områden.

Jämförelsevis upplevde deltagare i allmänhet mindre diskriminering på områdena vård och sociala tjänster samt bostäder och utbildning, vilket emellertid också kan tyda på att det inte var alla deltagare som utnyttjade vård eller sociala tjänster, hade barn i skolåldern eller sökte bostad under de senaste 12 månaderna.

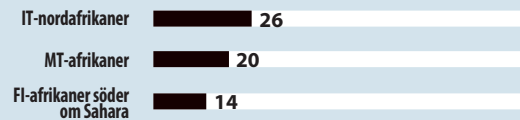
Figur 6

Grad av diskriminering

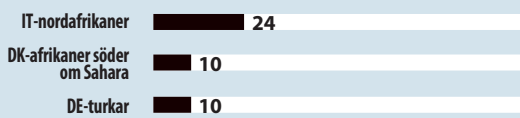
% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna av bostadsförmedling eller hyresvärd

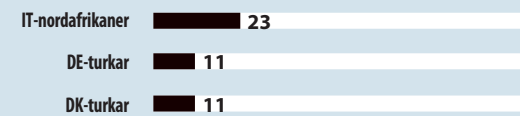
% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna av vårdpersonal

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna av socialtjänsten

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna av skolpersonal

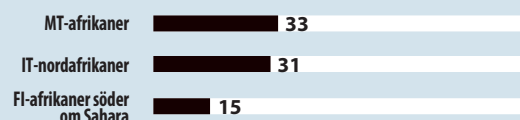

EU-MIDIS, fråga CC2-CF2

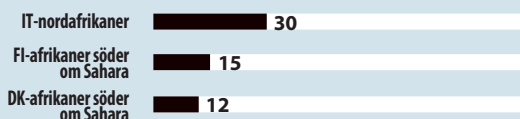
Figur 7

Grad av diskriminering

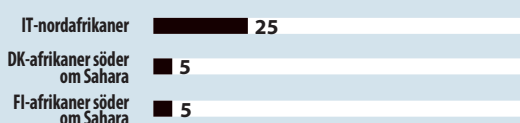
% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna på ett kafé, en restaurang, en bar eller en nattklubb

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna när de går in i eller befinner sig i en butik

% som diskriminerats under de senaste 12 månaderna när de försöker öppna ett bankkonto eller få ett lån

EU-MIDIS, fråga CG2-CI2

Diskriminering på grund av ålder, kön och medborgarskap

Den omedelbara och långsiktiga effekten av ungas erfarenheter av diskriminering är av särskild vikt. Undersökningen visade att en av tre deltagare i den yngsta åldersgruppen, 16–24 år, uppgav att de hade utsatts för diskriminering. Detta sträcker sig från 71 procent för afrikaner på Malta och 62 procent för afrikaner söder om Sahara i Danmark, till 5 procent för irakier i Sverige och 9 procent för turkar i Österrike.

Med tanke på att erfarenheter av diskriminering kan alienera unga och hindra deras sociala integration måste politik och åtgärder fokusera på att skydda dem effektivt och underlätta deras tillgång till klagomålsmekanismer.

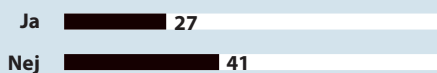
Figur 8

% av deltagarna som upplevt diskriminering på grund av kön eller medborgarskap

Kvinnor, Medborgare i landet

Män, Medborgare i landet

EU-MIDIS, fråga CA2-CI2 & BG0 och BG9

På det hela taget finns det endast ett fåtal skillnader mellan muslimska mäns och kvinnors erfarenheter av diskriminering. Men det finns undantag från detta när det gäller nordafrikaner i Spanien, Frankrike och Italien, där betydligt fler män än kvinnor upplever diskriminering på alla områden.

Deltagarna tillfrågades också om de bar traditionella eller religiösa kläder som skilde sig från de kläder som används av majoritetsbefolkningen. Det förefaller dock som om bärandet av traditionella eller religiösa kläder, inklusive huvudduk, bara marginellt påverkar erfarenheterna av diskriminering. Detta rön motsäger allmänna antaganden om att ett synliggörande genom bärande av traditionella/religiösa kläder, såsom huvuddukar, skulle påverka majoritetssamhällets bemötande av minoriteter på ett negativt sätt. Denna fråga bör undersökas vidare genom ytterligare kvantitativ och kvalitativ forskning för att ta reda på mer om hur kvinnor upplever diskriminering.

Bärande av traditionella kläder har i allmänhet bara en marginell inverkan på erfarenheter av diskriminering.

Ett område där mäns och kvinnors svar skiljer sig åt är området medborgarskap. **Medborgarstatus verkar ha en inverkan på erfarenheterna av diskriminering, särskilt bland män.** 41 procent av muslimska manliga *icke-medborgare* uppgav att de hade upplevt diskriminering jämfört med 27 procent av muslimska manliga *medborgare*. Detta skulle kunna tyda på att medborgarskap och kön kan påverka hur människor behandlas.

Hur länge någon har vistats i landet påverkade också erfarenheterna av diskriminering. De som hade vistats längre tid upplevde mindre diskriminering. I genomsnitt 45 procent av dem som varit i landet mellan ett och fyra år hade erfarenhet av diskriminering jämfört med 25 procent av dem som var födda i landet. Om man sammanför detta resultat med resultatet angående medborgarskap skulle man kunna hävda att kännedom om sociala normer och förväntningar, som ökar ju längre man uppehåller sig i landet, antingen förebygger eller minskar diskriminering.

När man kopplar åldern till vistelsens längd och särskilt till medborgarstatus blir det tydligt att dessa faktorer påverkar erfarenheten av diskriminering. 29 procent av unga i åldern 16–24 år som är medborgare i medlemsstaten i fråga upplevde diskriminering jämfört med 48 procent av unga som inte är medborgare.

Underrapportering och bristande kunskap om var och hur diskriminering kan anmälas

Såsom visas i figur 9, när deltagare som uppgav att de hade upplevt diskriminering tillfrågades om de hade anmält detta till någon organisation eller myndighet till vilken klagomål kan riktas eller på den plats där diskrimineringen inträffade, uppgav i genomsnitt 79 procent av alla muslimska deltagare i de 14 undersökta medlemsstaterna att de inte hade gjort detta. Den högsta graden av uteblivna anmälningar konstaterades för muslimer med ursprung i Afrika söder om Sahara i Frankrike (61 procent), medan den lägsta graden gällde muslimer med ursprung i före detta Jugoslavien i Slovenien och muslimer av turkiskt ursprung i Österrike (95 procent). Det bör noteras att en låg rapporteringsgrad också konstaterades bland de personer som inte var medborgare i landet i fråga och bland dem som hade varit bosatta i landet under kortast tid. Detta visar på ett behov av att rikta sig till dessa grupper för att underlätta för dem att göra anmälningar.

Figur 9

% av deltagarna som inte anmälde diskrimineringen till någon organisation

Fall under de senaste 12 månaderna, nio områden

EU-MIDIS, fråga CA4-CI4

I genomsnitt 79 procent av de muslimska deltagarna rapporterade inte sina erfarenheter av diskriminering.

En av fyra muslimer upplevde diskriminering men anmälde inte denna erfarenhet någonstans. Om detta utsträcks till hela den muslimska befolkningen i de 14 medlemsstater där muslimska deltagare deltog i undersökningen, skulle graden av underrapportering innebära att tusentals fall inte når någon instans som handlägger klagomål – inklusive statliga organ och icke-statliga organisationer.

Intervjun fortsatte med att de som uppgav att de inte anmälde sina erfarenheter av diskriminering utfrågades om skälen till detta. Deltagarna uppgav ett antal svar som kategoriserades av intervjuarna.

Figur 10 visar ett konsekvent mönster av svar som framkommit i alla medlemsstater och för alla muslimska grupper, med få undantag, när det gäller skälen för utebliven anmälan. Sammanfattningsvis ansåg flertalet deltagaren – 59 procent – att "inget skulle hända eller förändras" genom att de anmälde sin erfarenhet av diskriminering till en organisation eller

myndighet som handlägger klagomål, eller på den plats där diskrimineringen skedde.

När man ser på svaren från de olika muslimska grupperna i undersökningen är det intressant att notera att fler irakiska deltagare (69 procent) än genomsnittet ansåg att "inget skulle hända eller förändras" genom anmälan, medan över hälften uppgav att de "hanterade problemen själva". Ett liknande mönster kan ses i svaren från muslimer av turkiskt ursprung, medan 28 procent uppgav "oro för negativa konsekvenser" som ett skäl för att inte göra någon anmälan. I detta sammanhang behöver politiska insatser på medlemsstatsnivå utforska de särskilda skälen till utebliven anmälan bland olika grupper.

Om man ser på resultaten för utebliven anmälan är det tydligt att ett antal faktorer bidrar till en hög grad av desillusionering bland deltagarna om hur pass effektivt det är att anmäla diskriminering. I detta avseende skulle mycket kunna göras av organisationer och organ med ansvar för att ta emot och svara på klagomål för att förändra denna situation.

Figur 10

Skäl för att inte anmäla diskriminering till någon organisation (%)

Alla typer av diskriminering (på nio områden) under de senaste 12 månaderna

EU-MIDIS, fråga CA5-C15

UPPFATTNING AV DISKRIMINERING OCH MEDVETENHET OM RÄTTIGHETER

Undersökningsdeltagarna utfrågades inte bara om sina personliga erfarenheter av diskriminering utan också om sitt allmänna intryck av graden av diskriminering i det egna landet på följande grunder: etniskt ursprung eller invandrarursprung, ålder, funktionshinder, kön, tro eller övertygelse och sexuell läggning.

Sammanlagt 51 % av muslimerna, jämfört med 20 % av de icke-muslimska etniska minoriteter som undersöktes, anser att diskriminering på grund av religion eller övertygelse är mycket eller ganska utbredd.

I genomsnitt ansåg majoriteten av alla muslimska deltagare att diskriminering på grund av etnisk bakgrund och

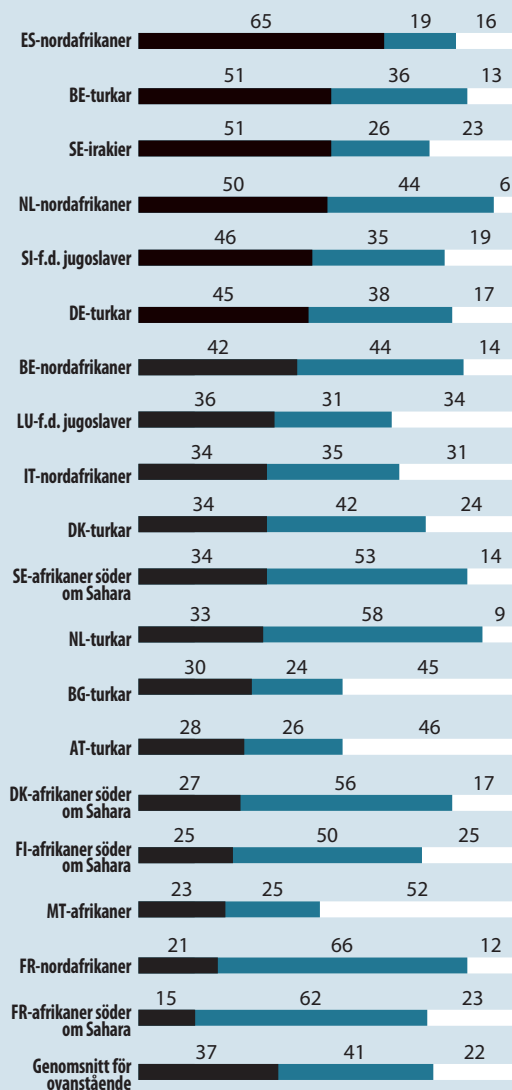
invandrarbakgrund samt religion eller övertygelse var utbredd i deras land. Svaren från olika muslimska grupper i enskilda länder varierar dock. I Bulgarien, Luxemburg och Österrike ansåg till exempel majoriteten av muslimska deltagare inte att diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund och religion eller övertygelse skulle vara "mycket" eller "ganska" utbredd. Å andra sidan anser det stora flertalet muslimer i Italien, Belgien, Frankrike och Sverige att diskriminering på grund av någons etniska bakgrund eller invandrarbakgrund, och i mindre utsträckning religion eller övertygelse, är "mycket" eller "ganska" utbredd.

Deltagarna tillfrågades också om sin medvetenhet om antidiskrimineringslagstiftningen i deras land. När de tillfrågades om det finns någon lag som förbjuder diskriminering mot personer på grund av etniskt ursprung

Figur 11

Finns det någon lag som förbjuder diskriminering mot personer på grund av etnisk tillhörighet/ invandrarbakgrund när de söker arbete? (%)

■ Nej ■ Ja ■ Vet inte

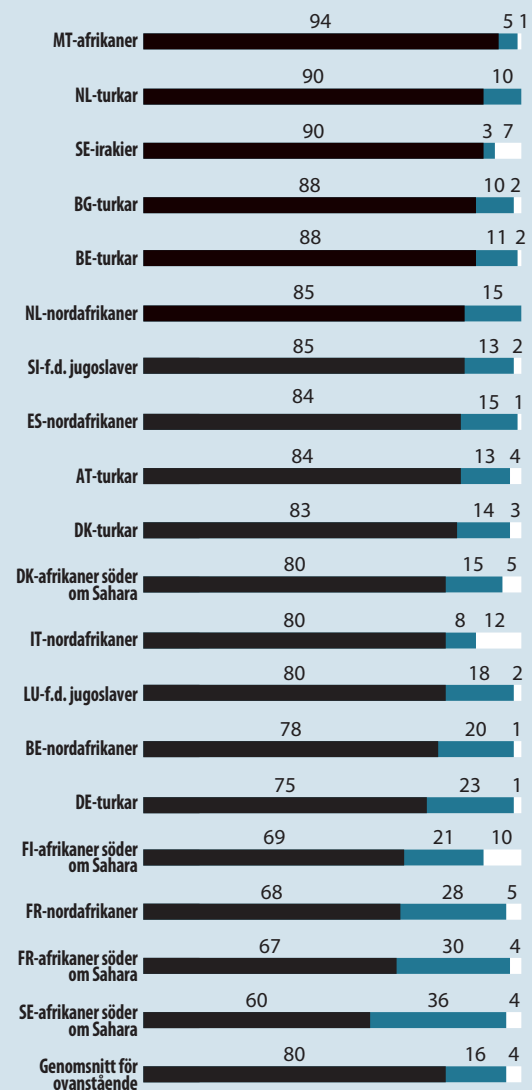

EU-MIDIS, fråga B1a

Figur 12

Känner du till någon organisation som kan ge stöd eller råd till personer som har utsatts för diskriminering (%)

■ Nej ■ Ja ■ Vet inte

EU-MIDIS, fråga A3

när de söker arbete var det mindre än hälften (41 procent) som svarade jakande. Muslimer av nordafrikanskt ursprung i Spanien, av turkiskt ursprung i Bulgarien och Österrike, afrikaner på Malta och irakier i Sverige var minst medvetna (under 30 procent) om lagar mot diskriminering.

Med tanke på att EG-lagstiftning mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung vid anställning nu finns inom hela EU tyder denna bristande medvetenhet om rättigheter på att budskapet om rättigheter mot diskriminering inte når utsatta minoriteter.

I undersökningen ombads deltagarna även att nämna någon organisation i deras land som kan erbjuda stöd eller råd till personer som har varit utsatta för diskriminering av någon orsak. Såsom figur 12 visar kunde mellan 60 och 90 procent av deltagarna inte nämna en enda sådan organisation.

Majoriteten av de muslimska deltagarna är i stor utsträckning omedvetna om att diskriminering mot dem kan vara olagligt. Ännu fler är deltagarna som inte känner till någon organisation i det egna landet som skulle kunna stödja dem om de utsätts för diskriminering.

ERFARENHET AV ATT UTSÄTTAS FÖR BROTT MED RASISTISKA MOTIV UNDER DE SENASTE 12 MÅNADERNA

I ett försök att kartlägga brott med rasistiska motiv bad EU-MIDIS deltagarna att ange om de ansåg att deras erfarenheter av att utsättas för brott under de senaste 12 månaderna helt eller delvis berodde på deras minoritetsbakgrund.

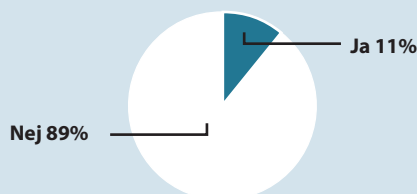
Figur 13 visar att 11 procent av alla muslimska deltagare ansåg att de utsatts för våld, hot eller grova trakasserier med rasistiska motiv under de senaste 12 månaderna. **Även om procentandelen inte förefaller vara särskilt hög skulle graden av brottslighet, tillämpad på hela den muslimska befolkningen i medlemsstaterna med muslimska undersökningsdeltagare, i praktiken omfatta tusentals fall per år som i flertalet medlemsstater inte registreras av polisen som rasistiska incidenter.**

De ovannämnda beläggen för våld, hot och grova trakasserier med rasistiska motiv är särskilt bekymrande. När dessa sammanförs med undersökningens resultat om låg grad av anmälan av personbrott till polisen stöder de byråns slutsatser i dess hittills framlagda årsrapporter om att det finns ett verkligt problem med underskattning av antalet rasistiska brott i flertalet EU-medlemsstater. Detta stärker byråns rekommendationer från tidigare rapporter om att brottsbekämpande myndigheter allvarligt bör se över sina metoder och definitioner för att upptäcka och registrera brott med rasistiska motiv.

Andelen personer i varje medlemsstat som utsattes för personbrott och **inte anmälde brottet till polisen** varierade från 53 procent av deltagare från före detta Jugoslavien i Luxemburg till 98 procent av turkiska deltagare i Österrike. Detta tyder på att det krävs brådskande åtgärder för att ta itu med skälen till att polisanmälningar inte görs. Detta är särskilt viktigt för de grupper som i hög grad utsattes för brott men uppvisade en låg grad av polisanmälningar, till exempel afrikaner söder om Sahara i Danmark och afrikaner på Malta. Samtidigt fann undersökningen att **deltagare som utsattes**

Figur 13

Procentandel muslimska undersökningsdeltagare som ansåg att de hade utsatts för våld, hot eller grova trakasserier med rasistiska motiv under de senaste 12 månaderna

EU-MIDIS, fråga DD4 & DE5

för våld, hot eller grova trakasserier i genomsnitt upplevde omkring 3 incidenter under en 12-månadersperiod. Detta visar att personbrott för vissa personer är ett återkommande problem som kräver målinriktade åtgärder.

Liksom med underrapporteringen av diskriminering, visar resultaten från EU-MIDIS att flertalet deltagare inte gjorde någon polisanmälan när de utsattes för brott. Detta är särskilt anmärkningsvärt med tanke på att flera deltagare hade upplevt våld och hot.

I undersökningen tillfrågades deltagarna som inte hade anmält sina upplevelser av personbrott om skälen till detta. De kunde fritt beskriva sina skäl och intervjuarna kategoriserade deras svar. De huvudsakliga skälen som deltagarna angav för att inte göra någon polisanmälan var att de "inte var säkra på att polisen skulle kunna göra något" (43 procent), medan 38 procent uppgav att deras upplevelse av att utsättas för brott var för trivial/inte värd att anmäla, vilket belyser "normaliteten" som brottsoffer för många muslimska deltagare.

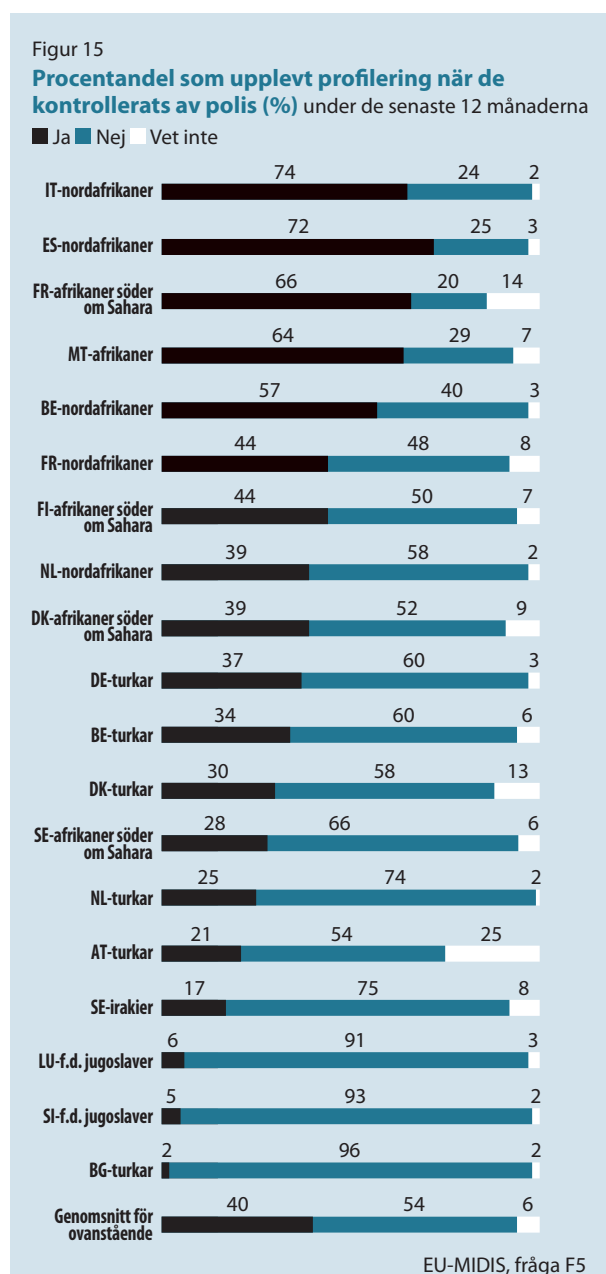
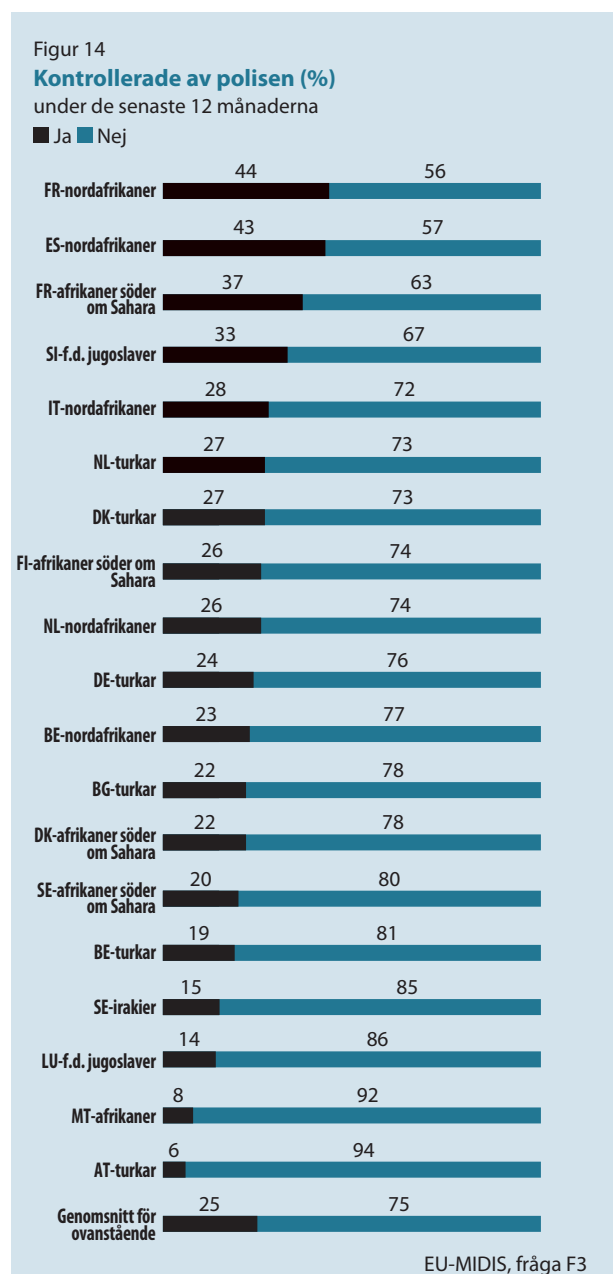
KONTAKT MED BROTTSBEKÄMPANDE MYNDIGHETER, MIGRATIONSMYNDIGHETER, TULL OCH GRÄNSKONTROLL

Frågorna om kontakten med brottsbekämpande myndigheter syftade till att kartlägga erfarenheter av diskriminerande behandling från polisens sida. I detta syfte tillfrågades varje deltagare om de hade blivit kontrollerade av polisen under de senaste 12 månaderna. Om så var fallet ställde intervjuaren ett antal utförliga frågor enligt följande: hur ofta de hade blivit kontrollerade av polisen under de senaste 12 månaderna, om de gick till fots eller befann sig i ett fordon eller ett kollektivt transportmedel när de blev kontrollerade, **om de ansåg att de blivit kontrollerade på grund av sin minoritetsbakgrund (så kallad etnisk profilering)**, vad polisen faktiskt gjorde under ingripandet och om de behandlades med respekt av polisen. (Det kommer att offentliggöras en särskild, detaljerad EU-MIDIS Data i fokus-rapport om kontroller från brottsbekämpande

myndigheters sida för alla grupper som omfattas av undersökningen i alla medlemsstater.)

Det finns stor variation i upplevelsorna mellan olika grupper av deltagare. Medan de flesta deltagare i Italien och Spanien anser att de stoppades på grund av sin etniska tillhörighet är det tvärtom i Bulgarien och Österrike.

I genomsnitt en av fyra (25 procent) av alla muslimska deltagare uppgav att de hade blivit kontrollerade av brottsbekämpande myndigheter under de senaste 12 månaderna.

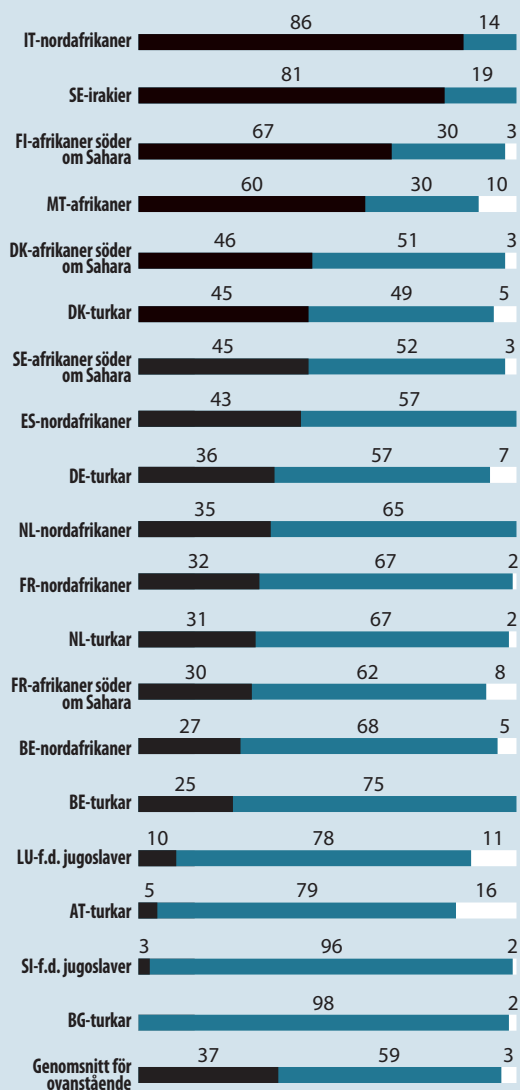

Figur 16

Procentandel som upplevt profilering när de stoppats i gränskontroll (%)

under de senaste 12 månaderna

■ Ja ■ Nej ■ Vet inte

EU-MIDIS, fråga G3

Deltagarna tillfrågades om de ansåg att de stoppades av polisen under de senaste 12 månaderna på grund av sin etniska tillhörighet – "etnisk profilering" – och resultaten (figur 15) visar ett mönster mellan antalet stopp och omfattningen av etnisk profilering. Bland de 14 medlemsstaterna särskiljer sig Italien och Spanien, då de mer intensivt övervakar muslimer av nordafrikanskt ursprung, vilka anser att deras möten med polisen varit diskriminerande. Följderna av diskriminering i kontakten med polisen bådär inte gott för utvecklingen av goda relationer mellan polis och samhälle och bidrar till att förklara att dessa grupper endast i liten omfattning anmäler de brott som de utsätts för.

I de 14 undersökta medlemsstaterna ansåg i genomsnitt 37 procent av deltagarna som under de senaste 12 månaderna stoppades av gränskontrollen att de stoppats på grund av sin etniska tillhörighet.

Deltagarna tillfrågades också om de hade stoppats av migrationsmyndigheter, tull eller gränskontroll när de rest in i landet under de senaste 12 månaderna och, om så var fallet, om de ansåg att de hade särbehandlats på grund av sin minoritetsbakgrund – se figur 16. Resultaten visar att den överväldigande majoriteten (86 procent) av muslimska deltagare av nordafrikanskt ursprung i Italien ansåg att de valts ut och stoppats på grund av sin minoritetsstatus när de återvände till landet. Irakiska deltagare i Sverige uppgav också en hög grad av upplevd diskriminerande etnisk profilering. I Slovenien var det däremot ett mycket litet antal som uppgav att de särbehandlades. I Bulgarien rapporterade muslimer av turkiskt ursprung ingen särbehandling vid migrations-, tull- eller gränskontroller, vilket skulle kunna förklaras av det faktum att de inte är invandrare, till skillnad från flertalet muslimska grupper i undersökningen.

NÅGRA ÖVERVÄGANDEN OM POLICYUTFORMNING

De resultat för muslimska deltagare som återgetts här tyder på en hög grad av diskriminering och en hög utsatthet för brottslighet, särskilt för unga, medan de samtidigt visar på en låg grad av medvetenhet om rättigheter och liten kunskap om, eller tillit till, mekanismer för att inge klagomål. Deltagare, särskilt unga muslimer, anger också att de har låg tillit till polisen som samhällstjänst. Detta är oroväckande i sig, eftersom ett passivt godtagande av diskrimineringen och likgiltighet inför dess konsekvenser kan leda till social marginalisering och hämma den sociala integrationen, vilket särskilt drabbar unga. Denna situation kommer till uttryck i det faktum att många fall av diskriminering och brottslighet som muslimska deltagare upplever aldrig anmäls till några organisationer – vare sig statliga organisationer, inklusive polisen, eller icke-statliga organisationer.

Resultaten pekar på ett antal frågor för politiska beslutfattare och verksamma inom området som behöver hanteras när det gäller situationen för muslimer på nationell nivå och gemenskapsnivå.

- På vilket sätt bidrar den politik och de handlingsplaner som nu finns på gemenskapsnivå och medlemsstatsnivå till att hantera diskrimineringen mot utsatta minoriteter och mot muslimer i synnerhet? Finns det exempel på god praxis som har visat sig förbättra deras situation både kortsiktigt och långsiktigt?
- Vilken social politik (sysselsättning, bostäder, vård, socialtjänst, tillgång till privata tjänster, utbildning) innebär ett starkt åtagande till icke-diskriminering, jämlikhet och social sammanhållning? Och mot bakgrund av undersökningsresultaten, när denna politik de muslimer som upplever mest diskriminering? Och riktar den in sig på de områden där mest diskriminering förekommer, nämligen sysselsättning och privata tjänster? Tar politiken till exempel itu med diskriminering vid anställning på ett effektivt sätt? Är arbetsmarknadsparterna engagerande i genomförandet av denna politik? Tar de politiska åtgärder som är inriktade på ungdomar itu med diskriminering? Är man inom utbildningssystemen medveten om och lyhörd för deras behov, problem och önskemål?
- Finns det en tillräcklig kunskapsöverföring mellan olika förvaltningsnivåer (europeisk, nationell och lokal nivå) om god praxis och åtgärder som har visat sig vara effektiva?
- Vilken politik och vilka handlingsplaner finns på gemenskapsnivå och medlemsstatsnivå för att informera muslimerna om deras rättigheter och tillhandahålla en miljö där de känner sig trygga med att anmäla diskriminerande behandling i vetskap om att deras klagomål kommer att tas på allvar och följas upp av ansvariga organisationer och myndigheter? Behövs det särskilda initiativ som riktar sig till de olika muslimska grupperna? Vad kan göras för att bekämpa diskriminering av muslimer som inte är EU-medborgare?
- Vad kan göras för att ta itu med muslimernas situation med avseende på deras erfarenhet av att utsättas för brottslighet och särskilt deras upplevelser av brott och trakasserier med rasistiska motiv? Hur kan en kultur för offentliga tjänster främjas vid brottsbekämpande myndigheter så att dessa grupper känner att de kan och uppmuntras att anmäla sina upplevelser av brott till polisen?
- Vilka är effekterna av etnisk profilering inom brottsbekämpande myndigheter, migrationsmyndigheter, tull och gränskontroll? Ökar dessa rutiner upptäckten av brottslighet och tjänar de till att motverka brottslighet eller alierar och diskriminerar de muslimska grupper? Vilka lärdomar kan man dra av undersökningens resultat om de muslimska deltagarnas upplevelser av diskriminerande profilering, mot bakgrund av rädslan för terrorism och politiska initiativ som fokuserar på behovet av sammanhållning i samhället och integration av minoriteter i EU-medlemsstaterna?

EU-MIDIS METOD

Undersökta grupper

EU-MIDIS intervjuade deltagare från utvalda invandrargrupper och etniska minoritetsgrupper i de 27 EU-medlemsstaterna. Målgrupperna valdes ut på grundval av information som tillhandahölls av byråns nationella kontaktpunkter inom nätverket för information om rasism och främlingsfientlighet (Raxen) – en samling institutioner i varje medlemsstat med expertis på områdena invandring, etniska minoriteter och rasism, som har till uppdrag att bedriva forskning för byrån. Valet av målgrupper möjliggör jämförelser av resultaten mellan minoritetsgrupperna i olika medlemsstater och mellan länder där liknande grupper har intervjuats. Eftersom kostnaderna för att undersöka alla minoritetsgrupper i hela EU är alltför stora, prioriterades en undersökning av de största etniska minoritetsgrupperna och invandrargrupperna i varje land, och de grupper som ansågs vara utsatta för diskriminerande behandling och brottslighet.

En till tre målgrupper med minst 500 deltagare per grupp valdes ut för intervjuer i varje medlemsstat.

Representativt urval

Undersökningen hade som målsättning att ta fram resultat om ett representativt urval av de utvalda minoriteterna i varje medlemsstat. För detta syfte förkastades kvoturval som metod och undersökningen använde ett slumpvis urval på flera nivåer för att nå medlemmar av de utvalda minoriteterna som kanske inte skulle komma att kontaktas genom enklare urvalsmetoder, till exempel genom att kontakta icke-statliga organisationer som arbetar med minoriteter eller rikta in sig på platser där vissa medlemmar av minoritetsgrupper traditionellt samlas.

Byrån använde flera metoder för slumpvis urval i sex medlemsstater innan den slutliga urvalsmetoden fastställdes. Den huvudsakliga urvalsmetoden bestod av tre steg: (i) stickprovstagning, (ii) fokuserad räkning, och (iii) undersökning av hushåll. I vissa länder kunde registerbaserade befolkningsuppgifter användas för slumpvis urval av deltagare. Intervjuerna fördelades geografiskt utifrån tillgänglig befolkningsstatistik som angav områden med medelhög och hög befolkningskoncentration för målgrupperna (definierade som "primära provtagningsenheter"). I ett par medlemsstater där man genom stickprovstagning inte kunde hitta ett tillräckligt antal deltagare för intervjuerna inom en given tidsram, användes urval gjorda av intervjuarna som en reservmetod för att nå upp till det antal intervjuer som krävdes.

Undersökningen genomfördes till största delen i de största städerna och storstadsområdena kring dessa i varje land. I fall där tillgängliga befolkningsdata angav att den utvalda målgruppen till största delen var lokaliserad utanför de större städerna fördelades urvalet i enlighet med detta. På detta sätt blir resultaten för varje medlemsstat – med användning av undersökningens urvalsmetod i flera nivåer – representativa för de undersökta grupper som är bosatta på dessa platser.

För en fullständig beskrivning av den urvalsmetod som valts för undersökningen, se "EU-Midis tekniska rapport" som finns tillgänglig på:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Gallup Europe genomförde fältarbetet för EU-MIDIS under överinseende av FRA:s personal som deltog i intervjuarutbildning och observerade fältarbetet i utvalda medlemsstater.

KORT BESKRIVNING AV DELTAGARNA

EU-MIDIS samlade in personuppgifter om varje deltagare: kön, ålder, modersmål, medborgarskap, födelseland, längden för uppehållet i landet, anställningsstatus, hushållets inkomst, utbildningens längd i år, religion eller övertygelse. Alla undersökningsresultat är anonymiserade och används för att få fram aggregerade statistiska uppgifter så att ingen individ kan identifieras. Alla upplysningar har lämnats frivilligt.

Dessutom fyllde intervjuarna själva i bakgrundsinformation om det område där varje intervju genomfördes och om omständigheterna för intervjun, till exempel om den intervjuade personen var ensam eller inte under intervjun.

Resultaten om deltagarnas personuppgifter och den information som intervjuarna tagit fram kommer att göras tillgänglig som en del av de fullständiga uppgifterna via byråns webbplats för ytterligare analys av intresserade parter.

Ursprung

En betydande del (24 procent) av muslimerna i undersökningen var födda i det land där de är bosatta, och över hälften (52 procent) hade levt där i mer än 10 år. Den överväldigande majoriteten (91 procent) betraktar dock inte bosättningslandets språk som sitt modersmål. Till skillnad från majoriteten av deltagarna i undersökningen är muslimer av turkiskt etniskt ursprung en grupp med inhemskt ursprung i Bulgarien.

Sociodemografiska uppgifter

56 procent av deltagarna var män och 44 procent var kvinnor. 15 procent av deltagarna hade mindre än 5 års utbildning sammanlagt, vilket tyder på att de inte hade slutfört den obligatoriska skolgången, medan 57 procent hade 6–13 års utbildning, vilket tyder på att de åtminstone hade slutfört den obligatoriska skolgången. 27 procent hade över 14 års utbildning, vilket tyder på att de hade någon form av eftergymnasial utbildning. Vid tiden för intervjun var graden av sysselsättning i avlönade arbeten (egenföretagare eller med hel- eller deltidsarbete) i genomsnitt 59 procent. 14 procent uppgav att de var sysselsatta med hushållsarbete

och 12 procent att de var arbetslösa. Samtidigt finns det inte så dramatiska skillnader i genomsnittsålder i urvalen mellan olika länder att det "naturligt" skulle påverka sysselsättningsgraden. Genomsnittsåldern sträcker sig mellan 29 och 39 år, med undantag för turkar i Bulgarien där den var 45 år.

Kulturell bakgrund och "synlighet"

Vid undersökningar av majoritetsbefolkningen jämförs ofta resultat mellan medlemsstater utan tillräcklig hänsyn till skillnaderna mellan de undersökta befolkningarna. EU-MIDIS resultat bör tolkas med vederbörlig hänsyn till den kulturella mångfalden hos de undersökta muslimska grupperna och deras sammansättning.

Europeiska muslimer uppvisar stor mångfald i fråga om etnicitet, religiös tillhörighet, filosofisk trosuppfattning, politisk övertygelse, sekulariseringstendens, språk och kulturell tradition. Nästan hälften av deltagarna specificerade inte vilket religiöst samfund de tillhörde, men nästan lika många (45 procent) identifierade sig som sunni och ett mindre antal identifierade sig som shia, alawiter, ismailiter, sufier eller zayditer.

När det gäller deras "synlighet" uppgav majoriteten av deltagarna (63 procent) att de vanligtvis inte offentligt bär traditionella eller religiösa kläder (till exempel, huvudduk), som skiljer sig från den typ av kläder som normalt bärs i bosättningslandet. Av dem som svarade jakande var den överväldigande majoriteten (84 procent) kvinnor.

Segregering

Muslimerna av turkiskt ursprung i Bulgarien lever i huvudsakligen segregerade landsbygdsområden. Följderna av detta bör tas i beaktande när man studerar resultaten, eftersom en större segregation medför att deltagarna är avskärmade från samhället i stort, vilket å ena sidan innebär att de kan uppleva en hög grad av diskriminering, medan det å andra sidan kan skydda dem från diskriminerande behandling eftersom kontakten med majoritetsbefolkningen är begränsad.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter

**EU-MIDIS
EU-undersökning om minoriteter och diskriminering**

**Data i fokus-rapport 2 –
muslimer**

Design: red hot 'n' cool, Wien

2010 – 17 s. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9192-564-3

doi:10.2811/61617

En mängd information om Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter finns på Internet.
Den kan nås via FRA:s webbplats (<http://fra.europa.eu>).

© Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2009
Reproduktion är tillåten, utom för kommersiella syften, med angivande av källan.

Ansvarsfriskrivning:
Om det finns några frågor om denna översättning så titta i den engelska versionen som är originalet och den officiella versionen av dokumentet.

Copyright
Wolfgang Voglhuber - VOGUS

Se även:

En sammanställning av EU-MIDIS – Introduktion till FRA:s
diskrimineringsundersökning för hela EU
Teknisk rapport (på Internet)

Tidigare Data i fokus-rapporter:

Data i fokus-rapport 1 – romer

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

